

Häftet i den posthistoriska skriftserien tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en ljuslåda för montering och en kopiator, allt av enklaste slag. Det är fråga om ett rent hantverk och defekter kan förekomma. Jag hoppas Du har överseende därmed och att Du accepterar att det framforskade innehållet är viktigare än häftets utförande.

Erik Lindgren

Erik Lindgren

Glimtar från Postens utveckling i Möklinta socken

samt vid järnvägen Sala-Krylbo

Posthistorisk skriftserie 88

Förord

Med detta häfte har jag valt Möklinta som exempel på hur en Orts postförhållanden har utvecklats under en del av det mest expansiva skedet i postverkets historia, nämligen andra hälften av 1800-talet. Före märkesåret 1874, varom jag berättar i ett av de inledande avsnitten, måste invånarna på landsbygden i allmänhet vända sig till postkontoret i närmaste stad för att uträtta sina postärenden, om de inte hade förmånen att bo utmed eller i närheten av en redan befintlig postlinje. I så fall kunde de anlita den passerande postiljonen för att skicka brev eller också med honom skicka den lösväska som de höll med postkontoret för sin kontakt med omvärlden.

I syfte att ge tidsfärg åt framställningen gör jag ibland långa citat ur de handlingar som speglar utvecklingen. Jag försöker därvid underlätta läsningen genom att modernisera stavningen. Däremot är texten oförändrad utom i något undantagsfall då mindre ändringar varit nödvändiga för att göra sammanhanget förståeligt.

Som vanligt är jag tacksam för synpunkter från mina läsare så att kommande exemplar av detta häfte i förekommande fall kan förbättras.

Växjö den 21 oktober 1992

Erik Lindgren

Järnvägspoststationer

Postens terminologi har flera benämningar för postanstalter av skilda slag, ofta baserade på storleksordningen. Differentieringen gällde fram till 1986, då beteckningen postkontor infördes för alla postkontor med kundbetjäning. Tidigare kunde man bl a tala om postkontor, postexpeditioner (av äldre och nyare slagen), poststationer, postställen och postombud samt ytterligare några mera sparsamt förekommande kundbetjäningställen. Poststationerna, den till antalet största gruppen, kunde delas upp i lantpoststationer och järnvägsstationer.

De sistnämnda blev efter hand en stor grupp och omfattade som mest mer än 1400. Gruppen existerade under omkring 110 år. Från den 16 februari 1863 tillämpades en överenskommelse mellan dåvarande SJ och postverket, som vid presentationen fick följande lydelse i utdrag:

"Med undantag endast för Södertelje övre station ävensom alla de orter, å vilka finnes postkontor eller postexpedition, bliva vid samlige Statens järnvägsstationer även inrättade poststationer, vilka i allmänhet och där ej särskilt annorlunda förordnas, förestås av stationsinspektör, stationsmästare eller annan järnvägstjänsteman på stället".

Överenskommelsen hade föregåtts av omfattande skriftväxling och mer eller mindre på prov hade anordningen med förenande av post- och järnvägstjänst redan börjat. Två skånska järnvägsstationer hade öppnats den 15 november 1862 (Osby och Hästveda) och i Västergötland finns flera intressanta exempel. I Vårgårda finner man t ex den absoluta pionjären när det gäller förenade poststationer.

Det statliga järnvägsbyggandet i Sverige kan sägas ha börjat den 30 april 1855, då de första spadtagen togs för Västra stambanan. Ett kungligt brev som kom mer än ett år senare, den 19 augusti 1856, stadfäste riktlinjerna för stambananätet. Enligt detta skulle fem stambanor anläggas, vilka nedan anges med start- och öppningsdatum:

1. Västra stambanan, Stockholm-Göteborg. 1855-04-30 -- 1862-11-08
2. Norra stambanan, Stockholm-Riksgränsen. 1863-12-01 -- 1902-11-15
3. Nordvästra stambanan, Laxå-Charlottenberg. 1863-07-01 -- 1871-11-19
4. Östra stambanan, Katrineholm - Nässjö. 1863-07-01 -- 1874-11-23
5. Södra stambanan, Malmö - Falköping. 1855-05-01 -- 1864-12-01

Överenskommelsen mellan postverket och SJ om samarbete genom förening av post- och järnvägsstationer följdes efter hand också av överenskommelser mellan postverket och andra järnvägsföretag. Långt ifrån alla församlingar var med på att järnvägar stakades genom eller intill socknens kyrkby och det finns gott om exempel på att avståndet från kyrkbyn till den närmaste järnvägsstationen blev flera kilometer. Men poststationer i kyrkbyarna låg illa till när det gällde att få behålla poststationen där, sedan tågen började gå. De flesta drogs in och man kan utan överdrift säga, att det hörde till undantagen att kyrkbyn fick ha sin poststation kvar i sådana fall. När järnvägen drogs genom själva kyrkbyn, blev poststationen (oftast med oförändrat namn) flyttad till järnvägsstationen och lantpoststationens föreståndare blev av med sitt arbete i postens tjänst.

För invånarna i Möklinta blev det inte några problem när Norra Stambanan byggdes vidare på delsträckan mellan Sala och Krylbo och öppnades för posttrafik den 1 december 1873 utan snarare tvärtom. I stället för att behöva anlita postkontoret i Sala, kunde de nämligen dra nytta av regelbunden postgång med den nya järnvägsstationen i Broddbo. En månad senare fick de dessutom sin egen poststation, ehuru till en början olämpligt belägen, som framgår av den följande berättelsen.

Systemet med förenade post- och järnvägsstationer började avvecklas i takt med järnvägsnedläggelserna eller SJ:s obemanning av små stationer. Den 12 maj 1968 gick postverket över till en helt ny transport- och sorteringsorganisation och i snabb takt försvann många förenade post- och järnvägsstationer. Under 1970-talet avvecklades denna form av samarbete helt och hållet. Det fanns några järnvägsstationer i vilka det övergångsvis fanns postställen i stället för poststationer och på en station tillämpades en ovanlig anordning, nämligen biljettförsäljning till tågen av funktionären vid poststället ("postkontoret" från 1986). Det var i värmländska Fagerås, där "postkontoret" drogs in den 31 mars 1992.

Kronobrevbäringen

"Kvistarna i trädet var kronobrevbäringen och grenarna motsvarade postverkets eget transportnät". Så kan man uttrycka skillnaden mellan två gamla system, som löpte samtidigt ända fram till 1870-talet. Med början 1874 inleddes det äldsta systemet i systemet från 1636, det år som betecknas som svenska postverkets födelseår.

Kronobrevbäringen var ett nät för regeringens förbindelser med de olika landsändarna. Det hade redan en vid förgrening, när postverkets linjer började byggas ut. Detta var otillräckligt och kunde i många fall inte användas för befordran av brev mellan exempelvis landshövding, kronobefallningsmän och präster.

Men kronobrevbäringsnätet var på åtskilliga punkter sammanlänkat med riksnätet. Därför utnyttjade kronobrevbäringen postverkets nät på vissa delsträckor. Detta var längre än kronobrevbäringens egna finmaskiga. Postverkets tillkomst innebar således en lättnad i kronobrevbäringens organisation.

1860 års regeringsbeslut om poststationer på landsbygden ledde inte till att särskilt många nya postlinjer tillkom. Till en början lades de flesta poststationerna utmed redan befintliga postlinjer. Men poststationerna blev nya anknytningspunkter till kronobrevbäringsnätet som således kunde krympas något efter hand som nya poststationer växte fram sakta under åren 1861-1873.

Efter remissbehandling följde en proposition till 1873 års riksdag, enligt vilken postverket skulle anordna nya postgångar enligt överenskommelser som hade träffats preliminärt med länsstyrelserna. Därigenom blev den organisation som dittills funnits som en länk mellan bl a kronofogde, länsmän, häradshövdingar och nämndemän inlemmad i det allmänna postnätet. Detta skulle dessutom kompletteras med poststationer, "en i varje socken, om så behövdes".

På tre år, räknat från 1874, ökade därigenom antalet poststationer med ca 1300. Ändå kom många socknar att känna sig förfördelade genom att de inte fick egna poststationer.

Omorganisationen blev dyrbar för postverket. Redan i september 1875 började man undersöka vilka möjligheter till besparing som fanns och i en framställning till regeringen ett år senare sökte poststyrelsen sanktion för att pröva "vilka stationer, som i anseende till synnerligen obetydlig rörelse, böra indragas". Därmed togs det första steget till lantbrevbäring, en nyhet som introducerades 1878. Innan man kom så långt hade några av de minsta poststationerna blivit indragna. Ersättningen blev då lösväskor som utväxlades med närmast belägna poststation.

Med lösväska avses en sådan väska som man enligt en bestämmelse redan 1824 kunde träffa avtal med postförvaltaren om att utväxla med dennes postkontor. Den som höll lösväskan skulle betala från 6 till 18 kr om året "allt efter brevväxlingens större eller mindre betydenhet samt med avseende på väskans mottagande och avsändande en eller flera gånger i veckan". Dessutom utgick en mindre befodringsavgift, som enligt en bestämmelse 1862 inte skulle betalas om posten åtföljdes av en postiljon.

Vissa andra särbestämmelser utfärdades från tid till annan om lösväskor. Lösväska är termen för själva företeelsen. Det konkreta ordet för lösväska kan sägas vara postväska, om vars utformning det fanns särskilda bestämmelser. Jag har dock inte funnit någon bestämmelse om att en postväska nödvändigtvis måste anskaffas för att användas som lösväska. Den kunde möjligen ha annan utformning än postväskan och kanske anskaffas på den blivande lösväskägarens initiativ utan rekvisition från posten. Att det antagandet är riktigt får näring vid läsning av en text som finns i poststyrelsens cirkulär den 26 april 1869:

"Lösväska skall anskaffas och underhållas av ägaren, vara hel och med gott läs försedd samt åsatt tydlig och tjänlig titelskylt. Underlåtes detta, må, om rättelse vid erinran därom icke följer, väskans användande inställas".

I förberedelser för kronobrevbäringens avskaffande skickade poststyrelsen cirkulärskrivelser till landshövdingarna den 20 februari och den 30 maj 1873. Länsstyrelsen i Västerås lämnade i brev till poststyrelsen den 22 november 1873 kronofogdarnas "yttranden och förslag rörande de åtgärder som till den ordinarie kronobrevbäringens ersättande med nya postgångar borde vidtagas".

Poststyrelsen prövade dessa förslag och meddelade i ett brev den 12 december 1873 till landshövdingen i Västmanland sitt beslut att inrätta vissa specificerade nya postgångar och poststationer. De rörde sig om ett 20-tal nya poststationer och ett mindre antal gång- eller körposter från och med 1874 års ingång inom Bergslags och Kungsörs fögderier och en poststation i Sahlbergs fögderi. Det sistnämnda fögderiet kompletterades två år senare med ytterligare ett antal poststationer. "Förseningen" i den östra delen av Västmanland kan delvis ha berott på att kronobrevbäringen i Uppland upphörde först med 1875 års början.

De poststationer som skulle öppnas i Västmanland den 1 januari 1874 enligt poststyrelsens beslut den 12 december 1873 var följande:

inom Bergslags fögderi:

Karbenning, Västervåla, Fläckebo, Skultuna, Romfartuna, Haraker och Skerike,

inom Kungsörs fögderi:

Odensvi, Himmeta, Skedvi, Setterbo, Medåker, Malma, Skinnskatteberg, Gunnilbo, Kungsbarkarö och Torpa samt

inom Sahlbergs fögderi:

Möklinta.

Vissa andra åtgärder var planerade och poststyrelsen lade i sitt brev till länsstyrelsen den 12 december 1873 med en brasklapp som avsåg att med särskilt avseende å den korta tid som då återstod till årsskiftet, hade poststyrelsen

"ansett t v böra anstå med den slutliga regleringen av dessa angelägenheter och anhåller fördenskuil, det behagade Konungens Befallningshavande vidtagna de åtgärder som erfordras för att, efter årets utgång och utan de hittills kronobrevbäringsskyldiges betungande, de s k kronobreven måtte - intill dess att övriga för den ordinarie kronobrevbäringens ersättande erforderliga nya postgångar och poststationer hunnit inrättas - varda behörigen fortskaffade, mot ersättning av postmedlen på grund av särskilda avtal, träffade på sätt och i den ordning som av Konungens Befallningshavande prövas lämpliga".

Detta tillägg gav länsstyrelsen ganska fria händer under en övergångsperiod, men detta torde inte ha medfört några komplikationer eller särskilt kännbara utgifter för postverkets del. Flera av de nämnda poststationerna visade sig snart nog obehövliga. Detta framkom bl a genom den statistik som poststyrelsen påbjöd i sitt besparingscirkulär den 27 september 1875, något som dock inte kom att beröra Möklinta, där omsättningen hade varit tillräcklig för poststationens fortbestånd.

Det gick emellertid inte att inlemma kronobrevbäringsnätet i postverkets eget nät så snabbt som man tänkt. Bland annat hindrades detta av att några kronobrevbärare inte ville frånträda sina kontrakt. Ett märkbart exempel på detta finner vi i Villands härad i Skåne, där kronobrevbäringsreformen inte kunde genomföras förrän med 1877 års ingång.

Möklinta får poststation - men felplacerad.

I ett brev från poststyrelsen den 12 december 1873 till länsstyrelsen i Västerås meddelades godkännande av reviderade planer på nya postgångar och poststationer. Dessa omfattade bl a att en poststation skulle från och med 1874 års ingång öppnas "vid länsmanskontoret i Möklinta socken under benämning Möklinta, med kronolänsmannen F A Lundberg såsom poststationsföreståndare med årligt arvode av 200 rdr samt med skyldighet för Lundberg att utan särskild gottgörelse befordra posten fram och åter mellan Möklinta och Broddbo".

I brevet användes beteckningen rdr (riksdaler) men från och med 1874 övergick man till beteckningen kronor. Det tog litet tid att slå igenom och man finner i långt senare brev att beteckningen riksdaler levde kvar även i officiella sammanhang.

Poststationen i Möklinta placerades som på många håll i landet till civilstatens fördel och utan närmare tanke på allmänhetens behov. Det var ju också i huvudsak till ersättning för den av civilstatstjänstemännen utnyttjade kronobrevbäringen som

poststationer inrättades utöver ett antal nya postlinjer som skulle motsvara kronobeväringslinjerna.

Men i Möklinta var poststationens placering vid länsmanskontoret till verklig nackdel. Valet av plats hade skett utan samråd med folket och avgjorts endast genom kommunikation mellan länsstyrelsen, kronofogden och länsmannen. Detta påtalades vid en kommunalstämma med Möklinta församling den 4 januari 1874. alltså bara fyra dagar efter att den nya organisationen hade trätt i kraft formellt.

Kamp för att flytta poststationen till kyrkan

Till stämman hade länsman Lundberg inkallats för att förtydliga den information som han hade lämnat vid föregående kommunalstämma den 27 december 1873. Protokollet redovisar hans framträdande på följande sätt:

"Kronolänsman Lundberg lämnade ett kortfattat muntligt transumt ur Konungens Befallningshavandes skrivelse angående poststations inrättande, varefter församlingens ovanligt talrikt tillstådesvarande ledamöter, som visserligen kände sig tacksamma för Kungl.Generalpoststyrelsens träffade anstalt till ett fördelaktigare ordnande av församlingens postväsende, dock med hänsyn därtill att länsmanskontoret är beläget i en avlägsen del av socknen, med fullkomlig enhällighet beslöto att, som till förr, avhämta och avlämna sin post vid Broddbo, samt lika enhälligt uppdrago åt Herrar pastor J A Roos, Th.Andersson i Forsbo och Handl.Lundqvist, att hos Kungl.Generalpoststyrelsen i församlingens namn göra ansökan om poststationens förflyttande till närheten av kyrkan, och lämnades åt dessa personer oinskränkt fullmakt att närmare utveckla skälen till en sådan ansökan samt med Kungl.Generalpoststyrelsen söka uppgöra och avsluta kontrakt om postgångens lämpligaste omgestaltning i nu antydda syfte".

De kommitterade fattade pennan snabbt och den 12 januari 1874 daterade de sitt fem foliosidor långa brev till poststyrelsen. De begärde att få poststationen flyttad till kyrkbyn och framhöll som den förmämsta orsaken till detta, att länsmanskontoret var "beläget i en avlägsen del av socknen på något över 1/4 dels mils avstånd från kyrkan samt lika långt avsides från stora landsvägen och sålunda i intet avseende utgör någon samlingspunkt för församlingens invånare. Socknens både geometriska och i alla andra hänseenden naturliga centrum är kyrkan. I närheten av henne på blott ett par stenkasts avstånd äro belägna ej blott pastors- och komministerboställena utan även trenne handelsbodas med uppdriven avsättning och därför även med relativt vidlyftig korrespondens, för att icke nämna, att socknens folkrikaste by med fyra å fem hundra personer även ligger hart nära därintill. Icke blott om söndagarna i och för bevittnade av gudstjänsten utan även under de övriga veckodagarna för inköp i handelsbodarna strömmar därför folk utifrån; och vem inser icke, vilken fördel skulle vara förbunden därmed, att poststationen här vore belägen."

I den långa fortsättningen av brevet argumenterades på olika sätt för poststationens förflyttning till kyrkbyn och de kommitterade tillade "på eget ansvar, att, möjligen

med undantag av kronolänsmannen Lundberg, varenda person inom socknen, som behöver anlita Kungl.Postverket, innerligt önskar den åsyftade ändringen". Den uteblivna informationen om planerad förändring speglas i den överraskning som speglas i att församlingen av länsmannen inte hade fått höra "en den minsta antydning om, att här skulle bli poststation, förrän äntligen i kommunalstämman den 27 sistlidne december landshövdingeämbetets kungörelse uppdagade hemligheten. Och förefaller det, som om det aldrig varit Kungl.Generalpoststyrelsens avsikt, att saken skulle gömmas under denna hemlighetslöja".

Länsmannen fick ansökan på remiss och bemötte den i en tre sidor lång inlaga, daterad den 14 februari 1874. Han skrev att sökandenas uppgift att länsmanskontoret var beläget i en avlägsen del av socknen inte var sanningsenlig och att den av sökandena omnämnda "folkrikaste byn" Fomeby enligt kyrkoboken bara hade 250 personer, däri inberäknade barnen men icke fyra å fem hundra som sökandena hade hävdad. Han kunde ändå inte förneka att "poststationens förläggande vid Möklinta kyrka möjligen kan anses lämpligare än vid länsmanskontoret". Han hade kontaktat den av sökandena föreslagna kandidaten till befattningen som poststationsföreståndare, "Mamsell Maria Karolina Karlin, boende vid Möklinta kyrka och har hon förklarar sig beredvillig till ifrågasvarande uppdrag; att hon uti sin bostad äger en tjänlig lokal för stationen; att hon uppnått femtiotre år och att hon är i allo lämplig att förestå postexpeditionen".

Länsmannens post viktigare än all annan

Det var ju en förhållandevis mild avslutning på länsmannens brev, men det hindrade inte att kronofogden i Salbergs fögderi i sitt brev till länsstyrelsen den 20 februari 1874 för egen del anförde sin uppfattning "att huvudsakliga ändamålet med inrättande av postanstalt i Möklinta varit att ersätta kronobrevbäringen därstädes, och då denna nästan uteslutande påfordras för länsmannen, så borde tjänligaste platsen för en poststation i Möklinta socken vara vid länsmanskontoret. Är poststationen däremot huvudsakligen avsedd för allmänheten, så torde lämpligaste platsen för densamma vara vid kyrkan".

Kronofogden ansåg sig inte "böra tillstyrka en flyttning av poststationen i Möklinta" och länsstyrelsen avgav det svar till poststyrelsen som framgår av illustrationen på nästa sida. Poststyrelsens beslut den 6 mars blev avslag på ansökan om flyttning. Trettio dagar senare hölls åter en allmän kommunalstämma med Möklinta församling. Därvid uppdrogs åt samma kommitterade som förut "att hos Kungl.Generalpoststyrelsen göra ytterligare anhållan att få poststationen förflyttad till närheten av kyrkan, som vore den lämpligaste och mera tjänliga för församlingen".

Det är ovisst varför tremannakommittén nu tog så lång tid på sig. Deras sju sidor långa inlaga daterades inte förrän den 23 september 1874 och antecknades som inkommen till poststyrelsen den 28 september. Bland annat framhölls "att de norr, länsmannen handskats ovarsamt med fakta. Bland annat framhölls "att de norr, öster och söder ifrån kyrkan boende sockenboarna eller omkring 3/4delar av hela socknens invånare måste först passera kyrkan, innan de kunna komma till länsmanskontoret, varför utan åtminstone trenne även västerut belägna folkrika byar ligger kyrkan närmare än kronolänsmannens bostad".

De kommitterade hade också studerat bakgrunden till 1874 års omorganisation och erinrade om att det i anslutning till riksdagsbeslutet om kronobrevbäringens upphörande hade föreskrivits i Svensk Författningssamling nr 74 år 1873, att "befordrandet av försändelser, för vilka den ordinarie kronobrevbäringen hittills fått anlitas, i stället kommer att med 1874 års början övertagas av postverket, som har att i de särskilda orterna inrätta för ändamålet erforderliga postanstalter, emellan vilka försändelserna genom postverkets försorg fortskaffas, men att däremot envar statens eller kommunens tjänsteman, som hittills ägt att av den ordinarie kronobrevbäringen sig begagna, har att själv draga försorg därom, att de försändelser, som från honom avlätas eller till honom ankomma, varda i förra fallet avlämnade, i senare fallet avhämtas å närmaste postanstalt inom tjänstgöringsområdet, eller som sådan därstädes icke finnes, å närmaste sådan anstalt utom området".

De kommitterade tolkade därefter föreskrifterna efter bästa förmåga och framhöll "att blott ett fåtal av de nyinrättade postanstalterna förestås av statens tjänstemän, vilket icke skulle kunna äga rum, om dessa anstalter endast för deras skull kommit till stånd". De hänvisade avslutningsvis till att Maria Karolina Karlin var villig att bli föreståndare för poststationen, om den flyttades till kyrkan. Sedan länsmannen lämnat sitt samtycke till förändringen och Maria Karlin i ett brev den 16 januari 1875 erbjudit sig att överta poststationen med 100 kr i årsarvode och med 100 kr för att hon skulle ansvara för "att ombesörja befordran av gångpost med pålitlig mansperson tvenne gånger i veckan fram och åter mellan Möklinta och Broddbo" beslöt poststyrelsen att låta flytta poststationen den 1 april 1875.

Järnvägen används för postföring

Vi lämnar Möklinta för en liten stund. Det har framgått av tidigare text i detta häfte att Broddbo spelade en viktig roll som utgångspunkt för gångposten till Möklinta. I Broddbo låg en av de förenade post- och järnvägsstationer som tillsammans med Rosshyttan, Brovallen och Krylbo inrättades den 1 december 1873, när bandelen Sala-Krylbo av Norra Stambanan hade öppnats för posttrafik.

Även om det synes ligga utanför ämnet för denna uppsats vill jag passa på att nämna något om de tre mellanliggande poststationerna i detta sammanhang. Jag hänvisar till bakgrunden i det inledande avsnitt som jag har gett rubriken **Järnvägspoststationer**. Carl Beijer vid "Kongl. Styrelsen öfver Statens Jernvägsbyggnader" hade i ett brev till poststyrelsen den 16 september 1873 bekräftat, "att i detta års arbetsplan ingår fullbordandet före årets utgång av såväl bandelen mellan Sala och Krylbo, som den mellan Mjölby och Boxholm, och att Kungl. Styrelsen med hänsyn till arbetenas å dessa bandelar nuvarande ståndpunkt anser att den fastställda arbetsplanen även bör kunna utföras allt under ovannämnda förutsättning".

Till Kongl. Gener. Poststyrelsen

1874 den 6 mars om i K. Generalpoststyrelsens och efg. skrifv. till K. H. S. 3 efnde i Utskottets land. l. u.

Med återskällande af den iid Kongl. Gener. Poststyrelsens Skrifvelse den 26 Jullideu Januari jagade remiss, å det, iisande bland annat, in ulef Postaren J. A. Roos med flera professor, å Möklinta Kommunens ägnar, gjord anföring att den med detta ärd början inrättade och iid Länsmanuskonoret å Möklinta förskydda poststation, wäthe warden l. u. Möklinta Nygka förslyttad, för Läns Styrelsen öfverlämnade l. u. g. l. u. i frågan från Länsmannen i Möklinta J. A. Lundberg och Komfogden i orten W. Pellander, samt d. u. iid anförde att Kommunens Beslutningshufwande, på grund af h. u. Komfogden och Länsmannen i sin g. l. u. anförde, för sin del icke finner skäl för l. u. l. u. den ifrågasatta förslyttningen af ifrågavarande poststation förskydda.

Westerås Slott i Landshuset den 21 februari 1874

Perinow Crapentier

Så blev det också och den 1 december 1873 fanns det postbetjäning vid de nya järnvägsstationerna utmed sträckan fram till Krylbo. Jag uppger i det följande namnen på några av de järnvägsanställda som hade den dubbla uppgiften att serva tåg- och posttrafik enligt den generella överenskommelsen och har även sökt att finna någon ytterligare uppgift av till synes allmänt intresse. Namnuppgifter hämtas från de s k poststationskort som jag har haft tillgång till. Ibland är dessa svårtolkade och jag reserverar mig för en eller annan felaktighet av mindre betydelse, som t ex uppgift om det år då vederbörande börjat eller slutat vid en viss poststation. Poststationerna presenteras i den ordning de legat utmed järnvägen i riktning från Sala.

Broddbo (inom Sala stadsgräns)

Till föreståndare för den förenade post- och järnvägsstationen i Broddbo antogs från starten den 1 december 1873 stationsmästaren Olof Fröjd. Han fick 240 kr i årsarvode för bestyret med posten, ett belopp som här liksom på andra platser bakades in i lönen från järnvägsmyndigheten. Poststyrelsen betalade till järnvägsstyrelsen gemensamt för alla förenade stationer. Ersättningen i Broddbo höjdes 1892 till 300 kr.

Stationsmästaren Alfred August Pettersson tog över ansvaret för posten den 1 april 1898, följd den 1 oktober 1910 av Emil Bernard Christoffersson, då med 420 kr i årsarvode jämte ett tillägg på 240 kr för biträdeshjälp. Poststationen, som ursprungligen hade lytt under centrala distriktets järnvägspostinspektion och sedan under postkontoret i Sala, överflyttades den 1 november 1906 till Krylbo postkontors förvaltningsområde. Den ursprungliga järnvägspoststationen i Krylbo blev nämligen stathöjd till förvaltningspostkontor denna dag och var då inte längre förenad med järnvägen.

Christoffersson följdes av flera andra järnvägsmän med postansvar i Broddbo och epoken för fast post i Broddbo avslutades den 30 september 1965, då poststationsföreståndaren Elsa Westerlund avtackades av postmästare Olle Ekman i Sala. De som anlitat poststationen i Broddbo fick nu betjäning med lantbrevbäring från Sala.

Före övergången till tågtrafik var landsvägen mellan Sala och Avesta en postföringsled utan några mellanliggande poststationer. Där, liksom på många håll i landet, var postförarna utsatta för rånförsök. Ett sådant inträffade natten till den 13 maj 1856 mellan Brovallen och Broddbo, varvid postiljonen Ludvig Eklund och postdrängen Per Jansson blev svårt sårade av ett pistolskott. Detta hade avlossats av torparen Erik Andersson i Skatslätten som tillsammans med bonden Johan Erik Norén i Skräddarbo utförde rånförsöket. De båda dömdes efter rättegång och ett förgäves överklagande genom ett kungligt utslag den 28 juli 1857 att halshuggas. Domen omfattade också ett förpliktigande att *"gemensamt eller den av dem som det kunde, till postiljonen Ludvig Eklund och postdrängen Per Jansson från Brovallen utgiva gottgörelse för sveda och värk samt för inställelse till Rådstugurätten"*.

De saknade emellertid tillgångar och i ett kungabrev den 6 augusti 1858 bemyndigades poststyrelsen att till de båda skadade utbetala ersättningsbeloppen efter en viss jämkning, nämligen 100 riksdaler till Ludvig Eklund och 45 riksdaler till Per Jansson.

Ur samlingen av skrivelser från postbönder m fl i Kanslikollegiums arkiv vill jag här också beröra ett betydligt äldre brev. I april 1799 skrev Nils Ersson och Lars Andersson i Broddbo på egna och de tre övriga postförarna i Broddbo vägnar med hjälp av provincialfiskalen J G Broms till Kanslikollegiet. Där hade man då hand om de frågor som kom att falla under överpostdirektörsämbetet, när detta sedermera inrättades och från 1850 kallades generalpoststyrelsen. Postförarna klagade över att den hållskjutsreglering som fastställdes av Kammarkollegium på 1770-talet inte följdes. Regleringen hade inneburit visst kontant bidrag utöver den lagstadgade rätten att vara fri från krigstjänst. Utgången, som troligen innebar rättelse för postförarna, framgår inte av de excerpter som jag haft tillfälle att läsa ur posthistorikern Teodor Holms otroligt omfattande samling i postens centralarkiv i Stockholm.

Rosshyttan (Västerfärnebo socken)

Stationsmästaren August Johansson fick med 240 kr i årsersättning ansvaret för postservice i Rosshyttan, när poststationen öppnades i stationshuset där den 1 december 1873. Han följdes av bl a följande järnvägsmän: Johan August Olsson (1880-1888), Carl Jakob Jakobsson (1888-1901), A Carlström (1901), Carl Tvetström (1902-1915) och därefter Sigurd Helmer Wetterqvist.

Som på de flesta andra järnvägsstationer vid SJ:s huvudlinjer skildes post och järnväg även i Rosshyttan och under de sista 12 åren av poststationens existensperiod ansvarade Helny Åmark för servicen. Hon fick uppleva poststationens indragning den 30 september 1969. Hennes kunder fick nu betjänas av lantbrevbäring från Västerfärnebo och själv fick hon anställning vid posten i Krylbo.

Brovallen (Folkärna socken)

F A T Lindgren blev tillförordnad stationsmästare vid järnvägsstationen i Brovallen, när järnvägen mellan Sala och Krylbo öppnades för allmän trafik. Han fick också ansvar för posten från och med den 1 december 1873. Genom att en järnvägsstation öppnades i Jularbo (också i Folkärna socken) den 6 september 1875 vid Norra Stambanans fortsatta utbyggnad mot norr kom Lindgren i kläm, som man ibland brukar uttrycka det. Styrelsen för Statens järnvägstrafik skrev den 5 februari 1876 till poststyrelsen, *"att järnvägsgöromålen vid Brovallen, på grund av därstädes, efter Jularbo stations öppnande, betydligt minskade trafik, komma att från och med den 1 instundande april besörjas av person som ej kan vara kvalificerad sköta postgöromålen, vilka göromål fördenskull, därest Poststyrelsen anser poststationen på platsen böra bibehållas, från och med samma tid torde åt annan lämplig person uppdragas"*.

Postinspektionen i Centraldistriktet uppgav vid den följande remissbehandlingen att "genom Norra Stambanans utsträckning ovan om Krylbo station ha de flesta av de korrespondenter som förr begagnade Brovallens station fått bättre lägenhet för

avlämnande och mottagande av sin korrespondens vid Jularbo". På postinspektionens tillstyrkan beslöt poststyrelsen att dra in Brovallens poststation med mars månads utgång 1876. Datumstämpel och sigill levererades till allmänna persedelförrådet där de sannolikt skrotades.

Genom att poststationen blev så kortlivad och hade så liten trafik har frimärken och brev som stämpelplats där under tiden 1873-1876 fått ett särskilt högt samlarvärde. Sent omsider skulle emellertid Brovallens poststation återinrättas. Ett försök i den riktningen gjordes redan efter kommunalstämman med Folkärna socken den 17 augusti 1884 men vann inte gehör hos poststyrelsen som dock beslöt att sätta upp en brevlåda för avgående post vid Brovallens station. Ett nytt försök 1889 ledde blott till poststyrelsens medgivande att en avgiftsfri lösväska fick användas och skickas mellan Brovallen och Krylbo med postkupéexpeditionerna nr 9 resp nr 24.

Under det nya seklets första år gjordes ytterligare ett försök, som dock misslyckades sedan verkställd undersökning visat på ringa underlag för en poststation (diarie-nummer 1900:1814/267). Ännu flera försök gjordes innan man äntligen fick gehör och en poststation öppnades den 1 juli 1929. Den blev äldre än den ursprungliga men drogs in den 30 april 1964.

Krylbo

Stationsinspektör Carl Wilhelm Ponsbach fick ansvaret för posten i Krylbo, där en poststation öppnades i järnvägsstationen den 1 december 1873. Han följdes av Fr. Öhman, Malcolm Hugo Bratt och från den 1 oktober 1905 av Selim Karl Helmer Trolle, som dock inte fick ansvaret för posten särskilt länge. Poststationen skildes nämligen från järnvägen den 1 november 1906 och drogs formellt in.

I stället öppnades ett förvaltningspostkontor enligt ett regeringsbeslut den 6 juli 1906. Nils Falkman blev chef för detta med titeln postmästare, följd av en handfull andra innan postkontoret degraderades till postexpedition med 1962 års utgång och därmed miste sitt förvaltningsområde. Genom ny terminologi finns det åter ett postkontor i Krylbo om vars fortsatta form det inte går att sia i dessa tider av ständiga förändringar i postens organisation.

När Nils Falkman sökte tjänsten som postmästare i Krylbo var han inte helt omedveten om vilket samhälle han skulle möta. I facktidningen "Svenskt Postarkiv" kunde man nämligen få information om de lediga postkontoren. Nedanstående urklipp är hämtat från presentationen i ett nummer av "Svenskt Postarkiv" 1906.

Krylbo (nyinrättadt, 4:e kl.). Lokaluppbörden uppgick 1905 till 7,840:— kr. Enligt postinspektionens förslag skola under postkontoret i Krylbo förläggas poststationerna i Baggå, Broddbo, Dagarn, Folkärna Jularbo, Karbenning, Kärrgrufvan, Malingsbo, Möklinta, Rosshyttan, Skinnekatteberg, Snyten, Vestanfors, med en sammanlagd upp-

börd är 1905 af 28,129. Biträdande personalen är föreslagen till två tjänstemän och ett dispositionsbiträde. Postverket har förhyrt lokal, bestående af tre rum, hvartill kommer ett rum för förvaring af transitposter, hvilka vid detta kontor torde bli betydliga. Det hela har en sammanlagd golftyta af 110 kvm. Tillgång på lämpliga bostadslägenheter finnes, och betinga dessa en årshyra om i allmänhet 80 å 100 kr. pr rum. Skatter till kommun, kyrka och skola utgå med 5 kr. 80 öre pr bevilningskrona. Endast folkskola finnes, men i det närbelägna Avesta (med lämpliga järnvägsförbindelser) underhålles femklassig samskola. Samhället har ytterbelysning. På platsen finnas läkare banker och yrkesidkare af alla slag. Nedanstående förnödenheter betinga i allmänhet följande pris: färskt fläsk 1:25, fårkött 1:10, kalvkött 0,90 å 1:20, oxkött 1:—, smör 2:—, sötmjölksost 1:25 å 1:80, allt pr kg., mjölk 0:12 pr l., potatis 5:— å 6:— pr hl., ägg 1:30 å 1:40 pr tjog, barrved 10:— å 11:— pr s. k. stafum, björk 14:—. Tillförseln dålig, hvadan de flesta uppköp få göras i Avesta.

Möklinta poststation får ny föreståndare

Efter utflykten utmed järnvägen Sala-Krylbo och därmed också ett besök i Dalarna återvänder vi till Möklinta. Maria Carolina Karlin hade efterträtt länsmannen redan den 1 april 1875 när poststationen blott var litet mer än ett år gammal. Själv var hon då 53 år och drygt tolv år senare skrev hon den 8 september 1887 till poststyrelsen och sade upp sitt kontrakt med sin "ödmjuka anhållan att den 15 nästinstundande december få frånträda tjänsten".

Poststyrelsen skrev till länsstyrelsen och bad om förslag på en ny föreståndare som var villig att med oförändrat årsarvode, 100 kr, överta befattningen. Kronofogden meddelade länsstyrelsen att någon sådan inte fanns men tillade: "Däremot har folkskoleläraren *Gustaf Lagergren*, som är boende invid Möklinta kyrka samt för ifrågavarande befattning mycket lämplig, förklarar sig villig att emot ett årligt arvode av 200 kronor åtaga sig denna befattning". Poststyrelsen lät anta denne.

Tätare postgång begärs

Postutväxlingen mellan Broddbo och Möklinta hade under tiden utökats från två till tre dagar i veckan. Vid en extra kommunalstämma den 17 december 1893 beslöt man begära utökning till fyra postdagar i veckan. Kyrkoherde J A Roos och stämmans ordförande J O Persson fick uppdraget "att å församlingens vägnar upprätta och inlämna denna ansökan".

De båda fick stöd av kronolänsmannen Johan Eklund som svarade för Salberg-Väsby fögderis tredje distrikt (Möklinta, Sala och Kila socknar) och var bosatt i Möklinta. I ett fem sidor långt brev den 26 februari 1894 lämnade de båda utsedda starka argument för behovet av en fjärde postdag. De berörde också villkoren för socknens norra del, där befolkningen på en mils avstånd från kyrkbyn "endast i högst ringa mån kunde betjäna sig av Möklinta poststation". De utnyttjade i stället Näs station som hade inrättats den 1 april 1883 i By socken i Dalarna. För att nå denna måste de emellertid anlita båt eller färja. Djärvt kom i brevet följande mening:

"Det torde därför med skäl kunna ifrågasättas, huruvida det icke kunde få förväntas, att inom kommunen förlades ytterligare en postanstalt, vars skötande i så fall åt t ex den ordinarie läraren vid Bennebäcks skola kunde anförtros, eller att, vilket komme att bli till nytta även för andra avlägsna trakter av socknen, lantbrevbäring för norra, östra och västra sockendelarna inrättades".

Framställningen skickades via länsstyrelsen som i ett missivbrev den 28 februari anförde bl a följande till poststyrelsen:

"Frågan torde kunna på nöjaktigt sätt bli ordnad därigenom, att en daglig kärrepost insattes å allmänna vägen mellan Broddbo järnvägsstation i söder och Näs järnvägsstation i norr, en sträcka på omkring 2½ mil, eller, om sådant medförde för dryga kostnader, att daglig lantbrevbäring inrättades dels mellan Möklinta poststation och Näs samt dels mellan Möklinta och Broddbo".

Den av länsstyrelsens antydda frekvensen förväran inte minst mig, som under forskning har funnit hur ovanligt det var med **daglig** postgång vid tiden omkring sekelskiftet. Efter en remissomgång beslöt poststyrelsen på förslag av postinspektionen i mellersta distriktet att postgången mellan Broddbo och Möklinta skulle utökas med en tur. Med den redan etablerade postföraren, förre soldaten Erik Fornstedt, upprättades ett nytt kontrakt avseende kr 1:50 per tur fram och åter, d v s samma turersättning som redan gällde. Hans veckolön för postarbetet ökade därmed från kr 4:50 till kr 6:-. Om propåerna för en poststation i Bennebäck skrev postinspektionen följande i sitt remissvar till poststyrelsen:

"Beträffande petitionärernas tillika gjorda framställning om inrättande av ytterligare en poststation inom Möklinta kommun och om anordnande av lokalbrevbäring mellan Näs' station å Näs-Norshytte järnväg och den föreslagna poststationen så, och då det vid framställningen fogade utdraget av kommunalstämmoprotokoll icke innehåller något uttalande om behovet av ytterligare en poststation inom socknen samt ej heller visat blivit att inkomsterna av den ifrågakända poststationen skulle komma att betäcka Kungl. Postverkets utgifter för denna poststations skötande och lantbrevbäringens underhållande till och från Näs' station, hemställer jag vördsammast att framställningen härom för närvarande lämnas utan avseende".

Inte oväntat lämnades denna del utan avseende när poststyrelsen fattade sitt beslut den 13 april 1894. Men de kommunala myndigheterna i Möklinta lärde sig väl något av detta, som framgår av det följande.

Poststation i Bennebäck?

När protokollet skrevs vid kommunalstämman med Möklinta församling den 7 februari 1897 uttryckte man sig litet försiktigt och inbegrip alla möjligheter till lösning av postfrågan inte minst i den norra delen av socknen:

"Till ledamöter i kommittén som skall å Kommunalstämmans vägnar göra anhållan hos Kungl. Generalpoststyrelsen om att få bättre ordnad postgång inom kommunen valdes herrar Patron W Pfeiff, Forsbo, kyrkoherden J A Roos, pastor C Jansson och undertecknad stämmans ordförande" (Per Eriksson).

Även den följande framställningen skickades via länsstyrelsen som föreföll ovetande om resultatet av den tre år tidigare vidareända ansökan. Länsstyrelsen återopade nämligen "sin uti ifrågavarande ämne den 28 februari 1894 till Kungl. Styrelsen avlätna framställning, varå, såvitt Konungens Befallningshavande har sig bekant, ännu icke resolverats".

Så mycket mera engagerade sig postverkets mellaninstanser, vars yttranden delvis berörs i det följande. Jag lämnar dessförinnan plats åt en förminskad kopia av framställningen i sin helhet, där de kommitterades tankar och motiv kan följas.

Till Kungl. Generalpoststyrelsen.

Undertecknade, som enligt bilagda protokollutdrag fått i uppdrag att å Möklinta kommunens vägnar hos Kungl. Generalpoststyrelsen göra framställning om ett bättre ordnat af kommunens postförhållanden särskildt till förmån för norra delen af socknen, på i såhnt afseende vördsamt anföra följande.
Möklinta sockens hela areal innehåller utgör 27074 ha; och dess folkmängd uppgick den 31 december 1890 till 2730 personer. Då denna befolkning är fördelad på ett så stort område, såges det sig nödigt,

att en stor del däraf är bosatt på platser, som ligga på betydande afstånd från Kommunens enda rindrade postanstalt vid Möklinta kyrka. Sålunda äro Socknens största egendomar Torbo, Vester- och Öster Pennbäck samt de efter ortens förhållanden betydande industriel anläggningar nämligen Torbo käll och Östern belägen på en å en och en half mils afstånd från poststationen vid kyrkan. Dessa egendomar sända öfriga i norra delen af socknen belägnas dyra (representativa en stor procent af församlingens hela folksmängd, och munder det att dessa Kommunens gyfvtal g. m. utgör 13911, komma ej mindre än 4087 kyrk på den del af socknen, hvar som här närmast är fråga. Den talrika befolkningen i dessa trakter hafva allt hittills varit li postalt hänseende synnerligen vaulatill, och det har för de här boende länge utgjort ett önskemål att på komma i regelbunden förbindelse med Möklinta poststation, af hvilken de hittills på grund af det stora afståndet föga eller intet kunnat begagna sig. För samsamhunds betydliga postutväxling hafva några af de här boende nämnt på egen bekostnad kanorna enkilt postbud till Väststation i Ny socken af Stora Kopparsbergs län, dit afståndet från exempelvis Pennbäck dock är endret betydligt kortare än till Möklinta poststation. Olägenheterna här af äro uppenbara, särskildt di fråga är om postförbindelsen inom socknen. Sålunda måste t. ex. ett bref från en person vid Pennbäck till en person vid Möklinta kyrka passera Väststation — Morshyttan — Bryllo — Brodbo — Möklinta, hvarvidan broppet blifver 3 à 4 dagar gammalt eller ännu äldre, innan det kommer adressaten till hands. En sådan postförbindelse kan ju under inga förhållanden räkna möjlig eller tillräcklig. Men här till kommer en den särskilda önskemålsönsketen, att ordföranden i Möklinta Kommunalförsamling och Kommunalförsamling är bosatt i Vester Pennbäck sålunda

på ett afstånd af äfve en mil från Socknens postanstalt, under dgt dgt t. ex. församlingens pastor och Rättshövdingens ordförande med hvilka den förordnande ofta måste medela sig, äro bosatta vid kyrkan. Nuru svårt det är för dessa att under nuvarande förhållanden medela sig med hvarandra, torde af afstånande noggrant framgå. I ärenden, som på sin höjd skyndsamt från den rådande bristen på regelbunden postförbindelse mellan Pennbäck och poststationen vid Möklinta kyrka vilka olägenheten af betydande art. Men utom detta bedja vi på påpeka det missförhållandet, att ordföranden i Kommunalförsamlingen, som ju ofta måste mottaga skrivelser från och afstånande sådana till enklighet och myndigheter, på grund af det långa afståndet till näraste postanstalt endret sällan och högt regelbundet kan utvecla post, hvarvid det många gånger torde hända, att skrivelser af sigt blifva liggande på poststationen dagar och veckor, di man ju icke lagligen kan åläggas att på egen bekostnad hålla särskildt regelbundet postbud att dem afhänta. Svårigheter och olägenheter af enahanda art tycka sig dock, så ofta t. ex. skibräddens ordförande, som är bosatt vid kyrkan, behöfver å enklighetens vägnar medela sig med den vid Pennbäck förlydte folkskolan — för att nu icke nämna de många talrika svårigheter, med hvilka den enkilde korrespondensen under sådana förhållanden har att kämpa. I detta sammanhang torde jämväl förtjena framhållas, hvarledes de, som äro bosatta på ett af betydande afstånd från Socknens enda poststation som en mil och därtöfver och som därför endret sällan och regelbundet kunna få bud till poststationen, ofta sijn föret för sent på del af si ortens tidningsförbindelse meddelanden, tillkännagifvanden, samfundelser och stämmor, sammanträden och dylikt, och om det många gånger kunnat vara af ganska stor betydelse för dem att i rättan tid få kännedom därom.

vilket värde dagspressens "nyhets"-afdelning under sådana förhållanden skall hafva för ett så aflägsset boende, förtjenar nog äfven att i någon mån tagas i betraktande.

En antydning af lägenheter skulle naturligtvis gulltändigt afhjälpas, om vid Bembäck kunde i rättas särskild poststation, som stode i förbindelse med postanstalten vid Kyrken och därmed äfven i förbindelse med Bröddbo järnvägs- och poststation. Detta skulle så mycket lättare kunna låta sig göra, som vid Bembäck finnes bosatt på ett centralt och bekvämt läge, ställe en skrif- och räknekonung person, som är fullt kompetent att förestå en poststation och som gärn vill förklarar sig villig att eventuellt ätga sig befattningen som poststationsföreståndare. I sammanhang härmed ledja vi på påpekade att i anledning af den alltför litet likade posttjänstningen den nuvarande gångposten mellan Bröddbo och Mökliuta sedan låtit sig så till vida otjänligt, som budet sedan länge icke förmått bära och tunga postsäskarne utau märkt förela dem i dragkärva eller på kälke, hvilket särdeles vid inträffande svårt väglag är ett högeligen mödosamt och påsträngande arbete. Vi blifva därför vördsamt hemställa till Kongl. Styrelsen, huruvida icke en sådan länge önskad och af behofvet synnerligen påkallad förbättring af Kommunens postförbindelse skulle kunna iakttagas, att den nuvarande gångposten mellan Bröddbo och Mökliuta utlytes mot Kärrepost och att vid Bembäck i rättas särskild poststation, som liksom med Kärrepost sättes i förbindelse med Mökliuta poststation. Men af afsevärda fördelar skulle vinnas genom att utsträcka den antydda postlinien till Näs station i Pys socken, i det att härigenom Mökliuta skulle komma i direkt och regelbunden förbindelse med järnvägsstation åt två håll och på så sätt kunna

paräkna betydligt snabbare postförbindelse med andra orter, tilläta vi oss attala såsom vår mening, att vår Kommunens postförbindelse fört då skulle blifva fullt nöjaktigt och tillräckligt ordnad, om den förslagna Kärreposten komms att utsträckas till förnämnda Näs station. Om såhunda denna Kärrepost kvarannan dag ginge från Bröddbo äfven Mökliuta och Bembäck till Näs station och kvarannan dag tillbaka samma väg, så skulle, om exempelvis studien skulle mudtagas, Mökliuta kunna få daglig postförbindelse med den äfvida världen, förutsett det att skilda orter inom Kommunens församling på detta sätt skulle sättas i regelbunden förbindelse med hvarandra.

Med beträffar den väg, som Kommunstyrelsen tänkt sig, att den förslagna Kärreposten skulle tagas, vilja vi, på det att så många llyar som möjligt måtte kunna dragas för det af den önskad förbättringen i Kommunens postförbindelse, föreläsa att posten får gå genom de folkrika llyarna Skräddarbo, Bombo, Mörten, Gammelfly, Örlinge, Norra Breda, Tre Kanten och Korbo till Bembäck, därifrån tilläta till Tre Kanten och därifrån vidare genom llyarna Skräddarbo och Färdun till Näs station, hvilket väg vi hafva tagt oss friheten att med röst blänk i bilagda kartblad utmärka. Det lider intet tvifvel, att om Kärreposten komms att gå en antydd väg, de här nämnda llyarna förtom andra närliggande såsom Östermyran, Gårdarbo, Björkfallet, Edultorp, Blifvarbo m. fl., hvilka med allsamma äro i postalt högtstående synnerligen nauttade, skulle genom lösväcker eller på annat sätt hvar för sig sätta sig i förbindelse med närmaste Kärrepost och således få sin postförbindelse fullt nöjaktigt ordnad.

Öfver denna hämdelse Kongl. Styrelsen nu icke skulle kunna tillräckligt skäl förelägga för blifva till vär.

härmed gjorda framställning, vilja vi, bejälade af
den lifligaste förhoppningen om den trängande nödvän-
digheten af ett bättre och tidsenligare ordnande af
Näs Komungus postförbindelse såsom ett alternativ
till förestående framställning föreslå, att den begränsade
postförbindelsen mellan Möklinta poststation och
Näs station samt mellanliggande byar måtte uppe-
hållas genom lantbrevbärare, som utgår från Mö-
klinta poststation måndagar, onsdagar och fredagar
kl. 4 p.m., sedan posten från Broddbo till Möklinta
anlämt, tager den, ofruan affruan, å kartbladet ut-
prikade vägen till Benneböck, stannar där öfver
natten samt fortsätter på morgonen tisdagar, tors-
dagar och lördagar till Näs station, hvarest från hvar
efter att de hafva utveolat post såsom flygar å-
fervänder samma väg till Möklinta poststation,
under vägen i de byar han passerar mottagande
och aflämnande post.

Under fullaste förtroende till Kongl. Styrelsens
känslighetsfullhet och tillmötesgående önska-
ningar i sin berörda afseende, öfverlämnas vi här-
med vår sak till Kongl. Styrelsens eget bepröfande,
förvissade om, att vår postförbindelse snart möjligt
skiljer på ettdera af de nu nämnda sättet tillfredstäl-
lades ordnad.

Möklinta den 8 maj 1897.

J. A. Roos. Carl Jansson
Michelson. Per Eriksson

Om nu inte länsstyrelsen visade något större intresse, engagerade sig postverkets mellaninstanser så mycket mera. Deras yttranden berörs delvis i det följande. I min posthistoriska skriftserie brukar jag sällan göra mera omfattande illustrationer än att de ryms på en sida. Nu har jag för ovanlighetens skull valt att lämna plats åt en förminskad kopia av framställningen på hela sex sidor, där de kommitterades tankar och motiv kan följas i sin helhet.

Poststationsföreståndare Gustaf Lagergren förringade i sitt yttrande den 12 juni 1897 behovet av ändring i vare sig det ena eller andra avseendet. Möjligen gjorde han detta också av rädsla för att förlora något av sitt kundunderlag, om en poststation kom till stånd i Benneböck. Postmästaren i Sala fick "äran meddela att förslaget om poststations inrättande vid Benneböck och om kärposts igångsättande å linjen Broddbo - Möklinta till Näs' station bör lämnas utan avseende tills vidare såsom varande obehöfligt". Däremot ansåg han att postgången skulle ökas från fyra till sex turer i veckan samt att en lantbrevbärning skulle inrättas från Möklinta till Benneböck med tre turer i veckan. I denna tanke instämde poststationsföreståndare Lennart Fröding i Näs' station, när han uttalade sig den 5 juli 1897. Han tillade att Dalälven var "nästan omöjlig att passera höst och vår, vilket i det närmaste omöjliggör en reguljär postgång dessa årstider".

Ärendet drog ut på tiden. Poststationsföreståndare Lagergren fick så småningom i februari 1898 uttala sig om bl a vägförhållandena. Det var efter hand en diger samling papper som postinspektör W Ljungh i mellersta distriktet fick bifoga sin slutredovisning till poststyrelsen den 3 mars 1898. Då det framgick att regelbunden förbindelse fanns med mjölkbud mellan Forsbo och Benneböck å ena sidan och Näs' station å den andra, fann han att det inte erfordrades direkt postförbindelse mellan Näs' stations och Möklinta poststationer "men att däremot en regelbunden postförbindelse mellan den vid kyrkan belägna poststationen i Möklinta och socknens nordliga byar kan vara av nöden".

Lantbrevbärning norröver

På postinspektörens förslag lät poststyrelsen infordra anbud på lantbrevbärning tre gånger i veckan på en omkring 2.8 mil lång ringlinje Möklinta - Skräddarbo - Sonnabo - Vreten - Gammelby - Örlinge - Norra Heden - Trekanten - Forsbo - Västra Benneböck - Östra Benneböck - Stjåmbackstorp - Vivastbo - Gåddarbo - Gammelby - Sonnabo - Skräddarbo - Möklinta.

Det kom in anbud från tre personer av vilka två erbjöd sig att fullgöra lantbrevbärningen för kr 2:50 per tur samt den ene, A J Ekman, för kr 1:75 per tur. Denne hade emellertid ställt vissa oantagbara villkor. Valet av lantbrevbärare föll i stället på urnakaren L G Norlin i Forneby. Hans lantbrevbäringslinje gjorde en poststation i Benneböck obehöflig och en sådan kom aldrig till stånd. I modern tid har lantbrevbärningen blivit föremål för åtskilliga förändringar.

Möklinta poststation efter sekelskiftet

Poststationen i Möklinta övertogs den 1 oktober 1907 av handlanden Karl David Widlund och har sedan skötts av flera andra innan den genom en för hela landet generell omorganisation började kallas postkontor 1977 och genomgick en större förändring den 1 juni 1988. Närmaste tiden dessförinnan ansvarade Kerstin Svahn för servicen med titeln postmästare. Efter införandet av ny terminologi 1977 fanns i Möklinta postkontor med kassaservice, stadsbrevbäring och lantbrevbäring. Underlaget var emellertid vikande och det ansågs inte lönsamt att fortsätta med postal verksamhet som dittills.

Den 1 juni 1988 flyttade all personal över till postkontoret i Sala. Därifrån sker postutdelningen med tre lantbrevbärare som betjänar Möklinta-bygden. En började bli a serva kunderna i Möklinta samhälle med såväl stadsbrevbäring som kassaservice i gamla postkontorets lokaler en timme per dag.

Från och med den 2 november 1992 fick Möklinta ett "postkontor" i Möklinta Livs AB. Det finns numera många exempel på postservice i butiker, kiosker och till och med bensinstationer.

Ortsadressen 730 75 MÖKLINTA behålls. Förmånen med bibehållen ortsadress har blivit vanlig. Så skedde också med 730 71 SALBOHED, när postkontoret där drogs in vid halvårsskiftet 1981.

1992

POSTEN
I
MÖKLINTA

Den 2 november flyttar postkontoret i Möklinta in i Möklinta Livs. Där kan Du, med några få undantag, uträtta Dina postärenden i en särskild posthörna.

Postservicen i Möklinta Livs
är öppen:
månd.-fred. 10-11, 15-16

I dag måndag bjuder vi på kaffe

Välkommen till Möklinta Livs